

75:2 = 75

In het jaar 1970 verscheen het boek *'Le hasard et la nécessité'* van Jacques Monod, de man die in 1965, samen met François Jacob en André Lwoff, de Nobelprijs voor de Geneeskunde ontving in verband met zijn onderzoekingen op het gebied van de celbiologie. In 1971 verscheen van dit boek een Nederlandse vertaling onder de titel *'Toeval en onvermijdelijkheid'*. De titel van het boek gaat terug op een uitspraak van de Griekse wijsgeer Democritus (460-362 v. Chr.): 'Alles wat er op de wereld bestaat is het product van toeval en onvermijdelijkheid'. Wist U trouwens dat Democritus degene was die alle werkelijkheid wilde terugvoeren op ondeelbare kernen (die zich onderling kunnen verbinden) en dat hij die kernen atomen noemde? Een term die wij tot op de dag van vandaag zijn blijven gebruiken (tot aan de atoombom toe!).

Sinds het lezen van *'Toeval en onvermijdelijkheid'* speelt deze titel - enigszins gewijzigd in *'Toeval of onvermijdelijkheid'* - mij door het hoofd wanneer zich een rare toevalligheid voordoet. Zo iets overkwam mij onlangs terwijl ik bezig was met de voorbereiding van een artikel voor het lustrum-nummer van het Maandblad dat in november zal verschijnen. Bij een 75-jarig bestaan van een vereniging kijk je dan eens terug naar de begin-periode en naar wat zich voerde rond het 25- en het 50-jarig jubileum. Op een gegeven moment kwam ik op het idee om eens te kijken wat zich binnen het Genootschap precies halverwege de huidige bestaansperiode, dus na 37½ jaar, voerde. Hiertoe ging ik op zoek naar het mei-nummer van het Maandblad van 1948. Wie schetst mijn verbazing toen ik daar eveneens de viering van een 75-jarig bestaan aantrof (toeval of onvermijdelijkheid?)? Een gecombineerd mei/juni-nummer van het Maandblad blijkt namelijk gewijd en opgedragen te zijn aan de op 12 juni 75 jaar geworden Rector Cremers, de oprichter en eerste voorzitter (ook toen nog!) van het Genootschap. Deze verjaardag werd in kleine kring gevierd op huize 'Niethuysen' te Wijnandsrade, de toenmalige woonplaats van de Rector. Namens de leden van het Natuurhistorisch Genootschap werd hem een door Charles Eyck vervaardigd portret aangeboden. De Rector bood dit portret vervolgens aan, aan de Stad Maastricht ter plaatsing in het Natuurhistorisch Museum (het bevindt zich er nog!). Blijkens het verslag van de bijeenkomst, in het Maandblad, wenste hij 'de stad op olijke wijze geluk met deze aanwinst waarvan, aldus de Rector, wanneer de naam van de afgebeelde in vergetelheid zal zijn geraakt, de mensen nog altijd zullen zeggen, dat het 'een Eyck' is'.

Dat Rector Cremers nog allerminst vergeten is zal, opnieuw, blijken bij de viering van het 75-jarig bestaan van één van zijn levenswerken: het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Bij de viering daarvan zullen - om in de terminologie van Democritus te blijven - opnieuw vele atomen (leden) laten zien dat zij een eenheid (Genootschap) vormen.

A.J. Lever

Verslag van de maandelijkse bijeenkomst

Te Maastricht op 5 september

Zoals gebruikelijk stond deze eerste bijeenkomst na de zomervakantie geheel in het teken van mededelingen en door de leden meegebrachte naturalia. De heer Blink beet het spits af door een afwijkende bloeiwijze te tonen van Kropaar. In plaats van de normale kroon- en kelkafjes waren kleine groene blaadjes te zien. Voorts meldde de heer Blink een opvallende maar vrijwel elk jaar terugkerende nazomer bloei van de appelboom bij het kruisbeeld in Oost Maarland. De heer Gijtenbeek haakte hierop in met een mededeling over het verschijnsel van bloesem op de St. Jansloten van met name Golden Delicious.

De heer Van Mourik liet schedels van een Muskusrat en een Konijn zien met zogenaamde olifantstanden. In een uitvoerig en kleurrijk betoog zette hij

het ontstaan van dergelijke misvormingen uiteen. Vaak is een kaak(ge)wrichtsontsteking de directe oorzaak. Door deze ziekte passen de continu doorgroeiende snijtanden van boven- en onderkaak niet meer goed op elkaar waardoor zij onvoldoende afslijten. De ondertanden groeien dan in een flauwe bocht uit terwijl de boven- tanden door hun natuurlijke kromming ongeveer cirkelvormig naar binnen groeien totdat fourageren onmogelijk wordt en het dier sterft.

De heer Vossen meldde een waarneming van een Wespendife boven Epen op 17 augustus. Voorts merkte hij op dat er dit jaar weer vrij veel Meikevers gezien zijn. Bij de sterflat aan de Via Regia was zelfs sprake van een "wolk" Meikevers. Als bijzonderheid toonde hij verder een geheel witte slagpen van een Huismus.

De heer Latour liet enkele verkieselde zeeëgels rondgaan alsook een steen

waar de structuur van kwartsietbanden enkele kleine breuken in het oorspronkelijke gesteente verried.

De heer Felix deed een aantal mededelingen over vlinders. Zowel de 1e als de 2e generatie van de Koninginnepage (*Papilio machaon*) waren deze zomer zeer algemeen op zowel het Nederlands als Belgisch deel van de St. Pietersberg. Ter illustratie liet hij enkele op het blad van Wilde peen afgezette eitjes en een aantal rupsen van deze soort zien. Ook Br. Virgilius had enkele rupsen van de Koninginnepage meegenomen. Ter geruststelling deelde de heer Felix nog mee dat de thuis uit eitjes of rupsen gekweekte vlinders voor het overgrote deel weer op of nabij de oorspronkelijke vindplaats worden uitgezet. Bijzondere vondsten van leden van de Vlinderstudiegroep waren onder meer een Grote vos (*Nymphalis polychloros*) in Maastricht op 28 augustus en twee

waarnemingen van de Spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*) respectievelijk onder aan de St. Pietersberg bij de Enci op 25 augustus en op Leverkruid op een oosthelling van de St. Pietersberg in België op 8 augustus (A. Willems). De Nachtvliinder *Lithopane lamda* (een uiltje) werd deze zomer in Noord-Limburg waargenomen. De heer J. Aben telde er 6 exemplaren waarvan een ♀ eitjes legde op Gagel. Tenslotte meldde de heer Felix de waarneming van een Hazelworm langs het kanaal in Bosscherveld, bij Wonck (B.) waar 6 exemplaren werden gezien en bij Kanne (B.) waar een vrij dik (eitjes?) ♀ (?) werd waargenomen.

De heer Damen meldde vervolgens een afgrijselijk waarneming uit de omgeving van Vaals waar hij getuige was van de wijze waarop een pony een lammetje doodde. Geen der aanwezigen kende andere voorbeelden van dergelijk onverklaarbaar agressief gedrag van pony's. Tijdens zijn vakantie in de Provence (Fr.) merkte de heer Damen dat enkele vleermuizen 's

nachts herhaaldelijk tegen de antenne van zijn auto vlogen. Pas na drie nachten kwam hier een einde aan. Hoewel een mogelijk leerproces niet mag worden uitgesloten, leek het de aanwezigen het waarschijnlijkst dat er na die derde nacht geen insecten meer rond

de antenne vlogen.

De heer Van Noorden vroeg zich af hoe het mogelijk is dat uit zaden van Grapefruits telkens twee plantjes ontkiemen. Toevallige tweelingen leken hem gezien de grote frequentie waarmee dit voorkwam niet waarschijnlijk maar geen der aanwezigen wist een plausibele verklaring.

De heer Kemp meldde enkele waarnemingen van min of meer bijzondere plantesoorten: Kleine watereppe (*Berula erecta*) en Pijptorkruid (*Oenanthe fistulosa*) tussen Geulle en Elsloo, Zwanebloem (*Butomus umbellatus*) tussen Ifteren en Bunde, Groot moerasscherm (*Apium nodiflorum*) in de sloot ten zuiden van kasteel Wylre en Gevlekte scheerling (*Conium maculatum*) ten oosten van het Julianakanaal

noord van het kasteel Stein. Hierop ontspon zich een discussie over de wijze waarop dergelijke bermen en overhoekjes beheerd worden. Het zou een goede zaak zijn indien in voorkomend geval de beherende instanties advies zouden vragen aan deskundigen inzake het tijdstip van bijvoorbeeld maaien. Daarnaast lijkt toch de enige mogelijke weg om bepaalde soorten enigszins te beschermen het keer op keer attenderen van de verantwoordelijke bestuurders op het voorkomen van bepaalde te beschermen soorten planten en dieren.

De heer Kemp meldde vervolgens dat hij de laatste Gierzwaluw dit jaar op 3 september heeft gezien. Het vertrek van Gierzwaluwen geschiedt altijd vrij plotseling en massaal. Tenslotte liet Br. Virgilius enkele belangwekkende vondsten van wespen rondgaan waarover hij vermoedelijk nog wel eens in het Maandblad zal schrijven zodra alle gegevens van de vangsten bekend zijn.

Rond half elf kon de voorzitter deze zeer gevarieerde avond afsluiten.

Wim Bult verlaat na 23 jaar het algemeen bestuur

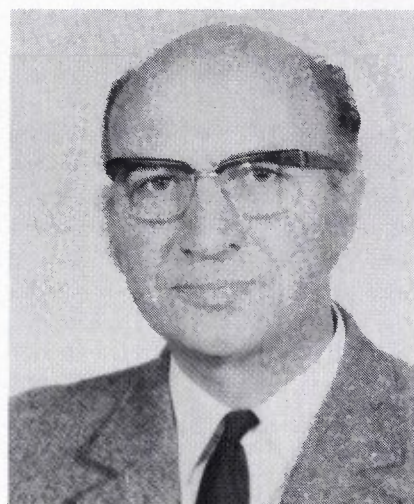
Op de jaarvergadering van 17 juni 1962 te Venlo werden Wim Bult en Ru Ex zaliger bij acclamatie gekozen als lid van het algemeen bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. De betrekkelijkheid van alle dingen blijkt ook hier weer: op 43 jarige leeftijd werd hij in het bestuur opgenomen "als vertegenwoordiger van een jongere generatie", zoals in het Maandblad van 27 juni daarop volgend te lezen staat.

Nu, één generatie later, kunnen we vaststellen, dat er in onze vereniging ook op dit punt veel is veranderd, de gemiddelde leeftijd van de actieve leden is immers drastisch gedaald. Dat dit niet in één keer is gebeurd blijkt uit het verwijt, dat een medebestuurder Wim Bult één jaar na zijn verkiezing maakte: "Nu hebben we jongere bestuursleden en er is nog niets veranderd!"

Daarin gesterkt door zijn onderwijservaring was Wim Bult tot de overtuiging

gekomen, dat de activiteiten van het Genootschap alleen meer leven konden worden ingeblazen, door het aandeel van de jongeren te vergroten. Omdat jongeren in het algemeen een hekel hebben aan vergaderen zou hun aandeel iets praktisch moeten zijn. Toen de Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland in het begin van de zeventiger jaren bekend maakte te willen beginnen met een onderzoek van de Nederlandse broedvogels, zag hij zijn kans. Hij werd coördinator voor het district Zuid-Limburg en had als zodanig, daarbij gesteund door Huub Gilissen, veel contacten met jongere vogelaars. Dit leidde tot de oprichting van de Vogelstudiegroep binnen het Genootschap door laatstgenoemde op 20 maart 1976.

Omdat Wim Bult behalve voor vogels ook veel belangstelling had voor paddestoelen, werd op zijn voorstel een half jaar tevoren, op 7 oktober 1975, in

Heerlen de Paddestoelenstudiegroep opgericht, waarvan hij nu nog steeds voorzitter en bindende kracht is. De studiegroep heeft in de afgelopen jaren bekendheid verworven door haar onderzoek van de paddestoelenflora van de steenberg in de Oostelijke Mijnstreek.